

Рішення разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.089
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Шинкарьова Любов Володимирівна, 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Київський столичний університет імені Бориса Грінченка за спеціальністю «Психологія», працює старшим фахівцем з розвитку бренду роботодавця в АТ «Концерн Галнафтогаз» з 2023, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія»

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.089 Київського столичного університету імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ, 24 квітня 2025 р. №266 у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

СЕРГЄЄНKOBA Оксана Павлівна, доктор психологічних наук, професор, завідувачка кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

СТОЛЯРЧУК Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка;

КАЛЮЖНА Євгенія Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Офіційні опоненти:

ЛИТВИНЕНКО Ольга Дмитрівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Фармацевтичного факультету Одеського національного медичного університету;

КУЗІКОВА Світлана Борисівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

На засіданні 9 червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки Шинкарьовій Любові Володимирівні на підставі прилюдного захисту дисертації «Особистісний адаптаційний потенціал дружин учасників бойових дій» за спеціальністю 053 Психологія.

Дисертацію виконано у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), місто Київ.

Науковий керівник: Лозова Ольга Миколаївна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація Шинкарьової Любові Володимирівни «Особистісний адаптаційний потенціал дружин учасників бойових дій», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія, є завершеною, самостійною роботою, що містить науково обґрунтовані результати, актуальність, наукову новизну, теоретичне та практичне значення і відповідає п. 6-9 Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 (зі змінами) та Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. №261 (зі змінами). Дисертація Шинкарьової Любові Володимирівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на високому науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності. Шинкарьова Любов Володимирівна на високому рівні оволоділа методологією наукової діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

Здобувачка має 16 наукових публікацій, зокрема 9 одноосібних і 7 у співавторстві. Із них 5 – наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, та 11 публікацій, у яких додатково висвітлено результати дисертації.

1. Сорокіна О.А., Шинкарьова Л.В. Особистісні ресурси дружин учасників бойових дій у складних життєвих ситуаціях. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки». 2020. № 3. С. 56–62. ISSN 2312–3206 (Print), 2663–2764 (Online). DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2312-3206/2020-3-7>

2. Шинкарьова Л.В. Досвід соціально-психологічної допомоги дружинам учасників бойових дій у США та в Україні. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. 2022. № 3. С. 252–257. ISSN 2710–1118 (Print), 2710–1126 (Online). DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2022.3.43>

3. Справцева К.С., Шинкарьова Л.В. Самопрезентація дружин учасників бойових дій у соціальних мережах в умовах війни. Дніпровський

науковий часопис публічного управління, психології, права. 2024. № 5. С. 144–149. ISSN 2710–1118 (Print), 2710–1126 (Online). DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.5.20>

4. Шинкарьова Л.В. Компоненти та особливості особистісного адаптаційного потенціалу дружин учасників бойових дій в умовах війни. Габітус. 2024. № 61(43). С. 237–240. ISSN 2663–5208 (Print), 2663–5216 (Online). DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2024.61.43>

5. Шинкарьова Л. Вплив програми активізації адаптаційного потенціалу на якість життя дружин учасників бойових дій. Наукові перспективи. 2025. № 1(55). С. 2018–2027. ISSN 2708–7530. DOI [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-2018-2027](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-2018-2027)

У дискусії взяли участь члени разової спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

СТОЛЯРЧУК Олеся Анатоліївна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології особистості та соціальних практик Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У авторській змістово-структурній моделі особистісного адаптаційного потенціалу дружин учасників бойових дій дещо еkleктично позначено співвідношення між компонентами потенціалу, ресурсами, які їх деталізують та станом психологічного благополуччя. У роботі сказано, що цей стан формується на перетині фізичного та психологічного компонентів, відтак, нам видається доречним позначити його як особистісне благополуччя. Також викликає питання логіка розміщення у моделі рівнів особистісного адаптаційного потенціалу (виглядає як послідовне проходження особистістю спочатку розвиненого, а потім зниженого рівня).

2. В описі методів дослідження структури особистісного адаптаційного потенціалу дружин учасників бойових дій (таблиця 2.1) для діагностики

самооцінки у межах психологічного компоненту застосовано методику самооцінки емоційного стану за авторством Уессмана-Ріка. На нашу думку, ця методика діагностує не загальну самооцінку особистості, а актуальний прояв емоційно-вольової регуляції у межах психологічного компоненту потенціалу.

3. Зважаючи на мультизадачність запропонованої авторкою програми активації особистісного адаптаційного потенціалу дружин військовослужбовців, вважаємо дещо збідненим застосування лише двох діагностичних методів для перевірки ефективності апробації цієї програми. Припускаємо, що застосування методики діагностики життестійкості та опитувальника посттравматичного зростання теж було б доцільним.

4. Зустрічається некоректне вживання визначених категорій («відчуття» (відчуття тривоги, відчуття радості, відчуття підтримки, відчуття порожнечі)), що є проявами емоційного стану, було би використання категорії переживання емоційного стану.

5. Дослідження уявлень молоді про образ дружин учасників бойових дій є важливим і актуальним напрямом. Перспективним видається впровадження психоедукаційних заходів у студентському середовищі з метою збагачення семантичного образу та розвитку відповідального і підтримувального підходу у взаємодії з дружинами військовослужбовців та їхніми сім'ями.

КАЛЮЖНА Євгенія Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології Факультету психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, зауваження:

1. У теоретичній частині роботи представлено авторське бачення феномену особистісного адаптаційного потенціалу, який в контексті викликів сьогодення відзначається своєю специфікою. У зв'язку із цим, було б доцільно прописати найбільш ключові вектори трансформації існуючих в психологічній науці методологічних напрацювань, на які спирається дисертантка, на її

власну концептуальну позицію. Крім того, тексту дисертації не завадить більшої полемічності за рядом порушених у роботі концептуальних питань.

2. Про практичну значущість роботи свідчить те, що дисертанткою детально описано методологію, зміст і структуру авторської розробки «Програма активізації адаптаційного потенціалу», проте, не повністю розкрито конкретні специфічні умови, важливі для організації тренінгової роботи як очного, так і дистанційного формату, за яких ця програма може бути ефективно впроваджена та зреалізована (з яких джерел дружини учасників бойових дій мають можливість дізнаватися про програму, як вони можуть долучитися до програми, за якими критеріями комплектується група тощо). На нашу думку, як для психологів-практиків, які впроваджують програми психологічного супроводу, так і для науковців, які досліджують дотичну проблематику, було б дуже цінним мати у розпорядженні більш детально прописаний організаційно-методичний аспект авторської розробки, що містить в собі потужний адаптаційний потенціал.

3. В емпіричній частині роботи зазначається, що з метою забезпечення однорідності досліджуваної групи, з вибірки дослідження було виключено дружин загиблих військовослужбовців, жінок, чиї чоловіки перебувають у полоні або є зниклими безвісти, а також тих, чиї чоловіки мають ампутації внаслідок бойових дій. Проте, в контексті вивчення адаптаційного потенціалу зазначені жінки становлять найбільш вразливу групу щодо психотравматизації. Їх виключення, на нашу думку, знижує загальну репрезентативність вибірки й обмежує екстраполяцію висновків на ширше коло дружин УБД. Вважаємо, було б доцільним часткове включення цих жінок у якості порівняльної підгрупи.

4. Здобутки дисертантки оприлюднені у достатній кількості наукових праць, втім, матеріал третього розділу за результатами формувального етапу дослідження, який висвітлений у двох наукових публікаціях, на нашу думку,

за змістовністю та практичною цінністю заслуговує бути представленим у більшій кількості публікацій апробаційного характеру.

ЛИТВИНЕНКО Ольга Дмитрівна, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Фармацевтичного факультету Одеського національного медичного університету, зауваження:

1. У першому розділі дисертації та у висновках до нього представлено оригінальні результати теоретичного аналізу проблеми дослідження. Авторці вдалося синтезувати різні науково-дослідні парадигми, чим задається основа для міжпарадигмального діалогу наук про людину та її адаптаційний потенціал. Проте, дисертаційна робота б значно виграла у теоретичному аспекті, якщо б у теоретичному пошуку особливостей адаптаційного потенціалу ще б було додано дослідження таких понять як «реадаптація» та «преадаптація».

2. У другому розділі дисертації представлено результати емпіричного дослідження. Авторка якісно опрацювала велику кількість матеріалу за допомогою методів математичної обробки статистичних даних, зокрема коефіцієнту рангової кореляції Спірмена; критерію U-Манна-Вітні; критерію Вілкоксона. Однак, на наш погляд, у пунктах 2.2 та 2.3 переважає описова статистика, яка представлена у таблицях та графіках. Результати кореляційного аналізу та інші методи математичної обробки менш представлені у цих пунктах. Було б доцільно перенести таблиці з додатку В у частину викладення основного матеріалу.

3. В дисертаційному дослідженні використовується велика кількість психодіагностичних методик та отримано значний емпіричний матеріал стосовно проблеми дослідження. Разом з тим, отримані результати дослідження набули б більшої ґрунтовності, якщо б Любов Володимирівна посилила інтерпретацію та психологічний опис отриманих у дослідженні

результатів зокрема, стосовно виявлених зовнішніх та внутрішніх ресурсів та чинників, що впливають на адаптаційний потенціал дружин УБД.

4. У висновках дисертаційної роботи представлено важливі результати наукового дослідження, однак ми вважаємо, що бажано було б більш повно відобразити напрацьовані здобутки.

5. У додатках дисертації представлено доволі велику кількість матеріалів, що були опрацьовані авторкою роботи, однак, на наш погляд, було б більш доцільним не представляти тексти опитувальників, а зосередитися тільки на відповідних таблицях.

6. Перспективним напрямом роботи вважаємо налагодження співпраці з центрами психологічної підтримки сімей військовослужбовців, а також продовження практичної реалізації відповідної програми.

КУЗИКОВА Світлана Борисівна, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, зауваження:

1. Хоча в роботі представлено визначення поняття «особистісний адаптаційний потенціал», проте бракує його глибшої концептуальної інтерпретації. Мається на увазі феноменологія та визначення самого поняття «потенціалу» як внутрішнього ресурсу особистості, який може бути латентним, динамічним, частково сформованим або навпаки – не реалізованим через зовнішні бар'єри. Враховуючи те, що поняття є ключовим для дослідження, було б доцільно уточнити: чи розглядається потенціал як сума певних набутих якостей, як здатність до саморозвитку в умовах кризи чи як функціональний стан психіки. Це дозволило б значно поглибити теоретичну рамку дослідження.

2. Попри те, що предметом дослідження задекларовано «особистісний адаптаційний потенціал дружин учасників бойових дій», у підрозділі 1.3.

«Соціально-психологічні проблеми членів сімей учасників бойових дій» простежується деяке зміщення акценту до розгляду подружжя або сім'ї як єдиної системи. Наприклад, при описі емоційного циклу розгортання адаптація трактується як спільний процес чоловіка і жінки. Це створює двозначність у тлумаченні предмета дослідження, оскільки незрозуміло, чи аналізується індивідуальний психологічний ресурс жінки, чи функціонування сімейної системи, в цілому. Доцільним виглядає уточнення того, чи дисертантка спирається на індивідуально-особистісну або ж на системну парадигму при розгляді адаптації.

3. На наш погляд, у роботі простежується деяка амбівалентність оцінки ролі сім'ї в процесі адаптації особистості. З одного боку, сім'я представлена як джерело підтримки й стабільності особистості (с. 39, у контексті поглядів Г. Мюррей, К. Роджерса, В. Сатир), з іншого – як джерело напруги, конфліктності та психологічного навантаження (с. 49-50, на підставі праць І. Шинкаренка, Е. Тійта). Обидві позиції мають право на існування, проте їх одночасна репрезентованість без відповідного узагальнення може створювати у читача враження внутрішньої неузгодженості. Було б доцільно представити типологію або систематизацію можливих сценаріїв функціонування сім'ї в умовах війни – від адаптивних до деструктивних.

4. У підрозділі 3.1. «Теоретико-методологічна основа організації психологічної підтримки та психопросвітницької роботи з підвищення адаптаційного потенціалу дружин учасників бойових дій» здійснено ґрунтовний аналіз програм психологічної підтримки, реалізованих в Україні та США. Проте вважаємо за доцільне в подальших дослідженнях дисертантки розширити межі аналізу, включивши досвід Канади, Великої Британії та Ізраїлю. Це дозволить сформулювати більш цілісне уявлення про сучасні моделі соціально-психологічної підтримки сімей військовослужбовців у міжнародному контексті.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ДФ 26.133.089 присуджує ШИНКАРЬОВІЙ Любові Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 26.133.089

Оксана СЕРГЄЄНKOBA